

30.10.2012

Värdering av kapitalplaceringar i dotterbolag

1 Begäran om utlåtande

Staden A (nedan sökanden) har bett kommunsektionen ge ett utlåtande om stadens förfarande där kapitalplaceringar i ett dotterbolag som producerar näringslivstjänster har aktiverats i sökandens balansräkning utgående från värdet på de tjänster dotterbolaget producerar. Bakgrunden till begäran om utlåtande är att sökanden flera gånger blivit tvungen att stödja dotterbolaget genom kapitalplaceringar och understöd. På grund av att bolaget gått med förlust har värderingsgrunden för aktiveringen av kapitalplaceringarna inte kunnat basera sig på dotterbolagets förmåga att generera inkomster och inte heller på kapitalplaceringarnas sannolika överlåtelsevärde.

Sökanden motiverar värderingen av dotterbolagets aktier med kommunsektionens utlåtande 86/2008. I det utlåtandet sägs att när en nedskrivning av aktier bland bestående aktiva övervägs ska kommunen inte bara beakta den inkomst som placeringen ger i framtiden utan också det värde som bolagets tjänster har för kommunen. Med stöd av detta ansåg kommunsektionen i utlåtandet att kommunens aktieinnehav i ett idrottscenter som var kommunens dotterbolag inte enbart kunde betraktas som en placering som ger inkomster, utan att också värdet på de producerade tjänsterna skulle beaktas.

Sökanden frågar också om förfarandet vid kapitalplaceringarna i dotterbolaget som producerar näringslivstjänster varit motiverat. Dessutom undrar sökanden hur staden ska förfara i fortsättningen om det nuvarande förfarandet inte är förenligt med bestämmelserna och anvisningarna om kommunens bokföring.

Sökanden äger 99,8 procent av aktierna i dotterbolaget. Bolaget utgör en del av stadens näringslivstjänster och har som uppgift att främja näringslivet genom att bygga, anskaffa och hyra vidare byggnader och lokaler för företagens bruk. Till bolagets verksamhetsområde hör också att delta i produktutvecklingsprojekt, att bedriva näringslivsforskning och planering av näringslivet, att ordna utbildning och konsultering och att också i övrigt delta i utvecklingen av de allmänna förutsättningarna för näringslivet. Dessutom kan bolaget äga och förvalta fastigheter och värdepapper och bedriva handel med dem.

Enligt uppgifterna i begäran om utlåtande har bolaget inte under hela sin verksamhetstid haft någon särskilt bra ekonomisk situation, vilket bland annat beror på bolagets karaktär som en del av näringslivstjänsterna. Sökanden förklarar den ekonomiska situationen bland annat med att bolaget måste skaffa nästan alla verksamhetslokaler för företag, eftersom privata aktörer saknas nästan helt i kommunen och många till merparten industriella företag inte vill binda kapital i lokaler. Dessutom måste bolaget ofta anpassa hyran till företagens verksamhetsförutsättningar, vilket försämrar bolagets lönsamhet. Sökanden har därför flera gånger blivit tvungen att stödja dotterbolaget genom extra kapitalplaceringar och understöd. Enligt sökanden har dotterbolagets ekonomi förbättrats under de senaste åren och den långfristiga lånestocken har minskat.

Sökanden har under flera år gjort tilläggsplaceringar i dotterbolagets aktiekapital till ett sammanlagt belopp av omkring 4,3 miljoner euro. Tilläggsplaceringarna har upptagits i bolagets balansräkning, främst i fonden för inbetalt fritt eget kapital. Dessutom har sökanden beviljat dotterbolaget ett understöd på 1,2 miljoner euro genom vilket bolaget täckt avskrivningar och finansiella kostnader. Enligt ansökan har dotterbolaget använt stadens kapitalplaceringar till investeringar i anläggningstillgångar och låneamorteringar. Sökanden har också köpt två fastigheter av bolaget som använt försäljningsintäkterna till att amortera lån. Enligt tilläggsutredningarna var bolagets eget kapital på grund av flera förlustbringande år negativt år 2011 (- 500 euro).

I bokslutet 2008 har sökanden skrivit ned dotterbolagets aktier och andelar med cirka 2,6 miljoner euro. I bokslutet 2011 har sökanden tagit upp dotterbolagets aktier i balansräkningen till ett värde av cirka 2,3 miljoner euro.

2 Motivering

Enligt bokföringslagen ska posterna bland aktiva i balansräkningen delas upp i bestående och rörliga aktiva beroende på det ändamål för vilket de är avsedda. Bestående aktiva är sådana poster som är avsedda att stadigvarande ge intäkter under flera räkenskapsperioder. (BokfL 4 kap. 3 §)

Kommunsektionen har i sin allmänna anvisning om upprättande av balansräkning för kommuner och samkommuner (2010) kompletterat definitionen av bestående aktiva så att kommunens bestående aktiva utgörs av immateriella och materiella tillgångar vilkas stadigvarande verkningstid omfattar flera räkenskapsperioder samt aktier och andelar i investeringar som stöder kommunens verksamhet och övriga placeringar, oberoende av om tillgångarna och placeringarna är avsedda att ge inkomst eller inte. I den allmänna anvisningen sägs också att placeringar som stöder kommunens verksamhet är placeringar i form av av främmande eller eget kapital i samfund som sköter kommunens uppgifter eller vars verksamhet syftar till att stödja mål som anknyter till kommunens uppgifter, till exempel organisering av serviceproduktionen, ändringar i näringsstrukturen eller tryggnad av sysselsättningen inom kommunen eller den ekonomiska regionen.

Materiella och immateriella tillgångar som hör till bestående aktiva och som avskrivs ska aktiveras till sin anskaffningsutgift (BokfL 4 kap. 5 §). Anskaffningsutgiften för materiella och immateriella tillgångar som avskrivs tas upp under sin verkningstid som kostnad genom avskrivningar enligt plan (BokfL 5 kap. 5 och 5 a §). Om den sannolika framtida inkomsten från en tillgång eller investering som hör till bestående aktiva varaktigt är mindre än den ännu oavskrivna anskaffningsutgiften, ska skillnaden kostnadsföras som en nedskrivning (BokfL 5 kap. 13 §). Om nedskrivningen visar sig vara obefogad ska den tas upp som en rättelse av kostnadsföringen. (BokfL 5 kap. 16 §).

Enligt kommunsektionens allmänna anvisningar om upprättande av resultaträkning (2011) och balansräkning (2010) upptas som nedskrivningar i kommunernas och samkommunernas bokslut nedskrivningar av aktier och andelar som hör till bestående aktiva.

I den allmänna anvisningen om avskrivningar enligt plan (2011) har följande situationer angetts som exempel på fall då nedskrivningar blir aktuella:

- Tillgångsposten har skadats.
- Det kommer att ske förändringar i användningsvolymen eller användningssättet för tillgången under en nära framtid.
- Inkomstförväntningarna eller förväntningarna gällande serviceproduktionen för tillgången är försämrade eller kommer att försämrats.
- Under perioden har det eller kommer det inom en nära framtid att ske betydande skadliga förändringar i den teknologiska omgivningen eller på marknaden (affärsverk) eller i kommunens verksamhetsmiljö.

Förteckningen är inte uttömmande, men den visar på sådana faktorer som man bör beakta vid bedömning av behovet av eventuella nedskrivningar eller tilläggsavskrivningar.

Till de allmänna bokföringsprinciperna hör försiktighetsprincipen: när bokslutet och verksamhetsberättelsen upprättas ska försiktighet iaktas oberoende av räkenskapsperiodens resultat (BokfL 3 kap. 3 § 1 mom. 3 punkten). Denna försiktighet förutsätter bland annat att alla avskrivningar och nedskrivningar av aktiva beaktas i bokslutet och verksamhetsberättelsen (BokfL 3 kap. 3 § 2 mom. 2 punkten). Avvikelse från försiktighetsprincipen får göras endast av särskilda skäl, om inte avvikelsen baserar sig på lag eller andra bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Noterna ska innehålla en redogörelse för grunderna för avvikelsen samt en beräkning av dess inverkan på räkenskapsperiodens resultat och den ekonomiska ställningen. (BokfL 3 kap. 3 § 3 mom.)

Kommunsektionen har gett ett utlåtande 56/2002 om värderingen av aktier i ett fastighetsaktiebolag och av andelen i ett bostadsandelslag. Enligt utlåtandet ska värdet på en aktie eller andel som hör till bestående aktiva nedskrivnas om värdet på de byggnader, maskiner och inventarier samt finansieringstillgångar som aktierna ger besittningsrätt till eller deras värde i affärsverksamheten eller serviceproduktionen väsentligt har minskat. Nedskrivningen kostnadsförs som en egen post i resultaträkningen i gruppen avskrivningar. Det är inte förenligt med god bokföringssed att minska egendomens balansvärde så att motsvarande minskning av grundkapitalet görs direkt i balansräkningen.

3 Ställningstagande

Vid bedömningen av om de aktiverade kapitalplaceringarna, i det här fallet placeringarna i dotterbolagets aktiekapital och i andra poster inom dotterbolagets eget kapital, har ett bokföringsvärde som motsvarar deras verkliga värde, kan som grund för det verkliga värdet användas dotterbolagets avkastningsvärde, sannolika överlåtelsevärde eller det bruksvärde som dotterbolagets tjänster har i kommunens verksamhet. Som grund för det verkliga värdet kan också användas någon annan tillförlitlig värderingsgrund.

Avkastningsvärdet räknas ut genom diskontering av dotterbolagets uppskattade nettointäkter under en bestämd period (t.ex. 5–10 år) med en kalkyleringsränta som valts för värderingstidpunkten.

Med sannolikt överlåtelsevärde avses kommunens andel av värdet på dotterbolagets nettoförmögenhet, som utgör skillnaden mellan tillgångarna, skulderna och avsättningarna värderade till marknadspris eller som bestäms utgående från ett tillförlitligt expertutlåtande.

Med tjänsternas bruksvärde avses det uppskattade bruksvärdet för dotterbolagets tjänsteproduktion, till exempel jämfört med vad tjänsteproduktionen skulle kosta om kommunen ordnade den på något annat sätt.

Om sökanden bara hade ägt en del av dotterbolaget, skulle som jämförelsevärde användas en sådan andel av de verkliga värdena som motsvarar sökandens ägarandel.

Om kapitalplaceringens balansvärde är lägre än något av de nämnda verkliga värdena kan balansvärdet anses uppfylla förutsättningarna för aktivering enligt god bokföringssed. Om balansvärdet överstiger det verkliga värde som fastställts enligt ovan ska en nedskrivning göras med beaktande av försiktighetsprincipen.

Kommunsektionen ger på begäran av myndigheter, kommunala organisationer eller bokföringsskyldiga enligt kommunallagen anvisningar och utlåtanden om hur bokföringslagen och kommunallagens bokföringsbestämmelser ska tillämpas (KomL 67 §, BokfL 8 kap. 2 § 1 mom). Frågan om huruvida sökandens kapitalplaceringar i dotterbolaget varit motiverade hör inte till kommunsektionens befogenheter, och kommunsektionen kan därför inte ta ställning till det.

4 Kommunsektionens utlåtande

Vid bedömningen av balansvärdet på sådana aktier och andelar i dotterbolaget som hör till placeringar som stöder kommunens verksamhet och vid bedömning av det eventuella behovet av nedskrivningar kan man som grund för kapitalplaceringens verkliga värde använda avkastningsvärdet på dotterbolagets nettointäkter, nettoförmögenhetsandelens sannolika överlåtelsevärde, det bruksvärde som dotterbolagets tjänster har i kommunens serviceproduktion eller någon annan tillförlitlig värderingsgrund. Om kapitalplaceringens balansvärde är lägre än något av de ovan nämnda verkliga värdena kan balansvärdet anses uppfylla förutsättningarna för aktivering enligt god bokföringssed. Om balansvärdet överstiger det verkliga värde som använts som grund för värderingen ska en nedskrivning göras med beaktande av försiktighetsprincipen. Bedömningen ska göras årligen i samband med bokslutet.

Kommunsektionen tar inte ställning till sökandens fråga om kapitalplaceringarna i dotterbolaget varit motiverade, eftersom det inte hör till kommunsektionens befogenheter.